وەزارەتی کار و کاروباری کۆمەڵایەتی

ژمارە : 2379 **لە** 2014/5/28

بەپێی ئەو دەسەڵاتەی پێمان دراوە لە ماددەی (**105**) برگەی (ب) لە یاسای چاودێری کۆمەڵایەتی ژمارە (**126**) ساڵی (**1980**) ئەم ڕێنماییەمان دەرکرد :

ڕێنمایی ژمارە (2) **ساڵی** (2014)

ماڵی داڵدەدانی ژنانی هەڕەشەلێکراو

ماددەی یەکەم :

مەبەست لەم دەستەواژە و زاراوانەی خوارەوە ماناکانی بەرامبەریانە بۆجێ بەجێ کردنی ئەم ڕێنماییە:

یەکەم : هەرێم : هەرێمی کوردستان – عێراق .

دووەم : وەزارەت : وەزارەتی کاروکاروباری کۆمەڵایەتی هەرێم .

سێیەم : ماڵی داڵدەدان : ماڵێکی نهێنی پارێزاوی تایبەتە بۆ لەخۆگرتنی ژنانی هەڕەشە لێکراو و ئەو ژنانەی کەکێشەی کۆمەڵایەتیان هەیە بەمەبەستی پاراستن و بەدواداچوونی کێشەکان و پەرەپێدانی تواناکانیان تا چارەسەرکردنی کێشەکانیان و گەڕانەوەیان بۆ ناو کۆمەڵگە ، و دابین کردنی پێداویستییە سەرەکییەکانی ڕۆژانە بۆیان .

ماددەی دووەم :

ئامانجەکانی ئەم ڕێنماییە :

یەکەم : پاراستنی ژنان لە توندوتیژی خێزانی .

دووەم : دابین کردنی ژیانێکی ئارام بەشێوەیەکی کاتی بۆ ژنانی هەڕەشە لێکراو و ئەو ژنانەی کە کیشەی کۆمەڵایەتیان هەیە وچارەسەرکردنی کێشەکانیان .

ماددەی سێ یەم :

یەکەم : وەزارەت هەڵدەستێت بەکردنەوەی شوێنی گونجاو بۆ داڵدەدانی ژنانی هەڕەشە لێکراو و ئەو ژنانەی کە کیشەی کۆمەڵایەتیان هەیە ، کە تیایدا پۆلێن بەندێك بکرێت بەپێی جۆری کێشەکانیان و ماوەی مانەوەیان و باری تەندروستیان .

دووەم : ماڵی داڵدەدان هەڵدەستێت بەم کارانەی خوارەوە :

1. وەرگرتنی ئەو ژنانەی تووشی توندوتیژی خێزانی هاتوون ، ئەوانەی هەڕەشەیان لێکراوە ، ئەوانەی کیشەی کۆمەڵایەتیان هەیە و ئەوانەی قوربانیانی بازرگانی بە مرۆڤن .
2. دابین کردنی پێداویستیە سەرەکییەکانی رۆژانەی سوودمەندان .
3. دابین کردنی ژینگەیەکی تەندروست بۆ ئەو ژنانەی کە سوودمەندن لەماڵی داڵدەدان لە گشت بوارەکان .
4. بەدواداچوونی کێشە کۆمەلایەتی و یاساییەکان بۆ سوودمەندانی ماڵی داڵدەدان لەدادگا و دامەزراوە حکومیەکان لەچوارچێوەی یاسا و ڕێنماییەکان .
5. پێشکەشکردنی خزمەتگوزاری چاودێری پاشینە بۆ سوودمەندان بە هەماهەنگی ماڵی داڵدەدان و بەڕێوەبەرایەتی گشتی بەدواداچوونی توندوتیژی دژبە ژنان وڕێکخراوەکانی کۆمەڵگای مەدەنی کە لە (6) شەش مانگ کەمتر نەبێت.
6. پاراستن و شیاندن و دابینکردنی خزمەتگوزاری بۆیان .

سێیەم : ماڵەکانی داڵدەدان دەبەسترێنەوە بەبەڕێوەبەرایەتییە گشتیەکانی چاودێری و گەشەپێدانی کۆمەلایەتی .

ماددەی چوارەم :

لیژنەیەك پێکدەهێندرێت بەسەرۆکایەتی بەرێوەبەری ماڵی داڵدەدان و ئەندامیەتی توێژەرێکی کۆمەلایەتی وەیان دەروونی و یاساییەك و نوێنەرێکی پسپۆر لە بەرێوەبەرایەتی گشتی چاودێری گەشەپێدانی کۆمەلایەتی بۆ وەرگرتن و دەرچوونی سوودمەندانی ماڵەکانی داڵدەدان .

ماددەی پێنجەم :

مەرجی وەرگرتن و چوونە دەرەوەی ژنانی سودمەند :

یەکەم : مەرجەکانی وەرگرتن :

1. دەبێت ئەو ژنانە هەرەشەلێکراو بن و دووچاری کێشەی کۆمەلایەتی و یان یاسایی هاتبن .

2. نەخۆش نەبن بە یەکێك لە نەخۆشیە گوازراوەکان یان دەروونیەکان .

3. دەبێت پشکنینی پزیشکی بکرێت بۆ قوربانیانی بازرگانی بە مرۆڤ بەر لە وەرگرتنیان .

دووەم : مەرجەکانی دەرچوون:

1. کۆتایی بە کێشەکەی هاتبێت لەڕووی یاسایی و کۆمەلایەتیەوە .

2. لەسەر داوای سوودمەند خۆی بە مەرجێك تەمەنی لە (18) سالٚ کەمتر نەبێت ، بە ڕەزامەندی لیژنەی ئاماژەپێکراو لە ماددەی چوارەم .

3. کێسی قوربانیانی بازرگانی بە مرۆڤ پاش مانەوەی چەند رۆژێك لە مالٚەکان گەر زانرا مانەوەی زیانی هەیە بۆ حالەتەکانی تر ، لیژنەی وەرگرتن ودەرچوون لە مالٚەکان پەیوەندی دەکات بەو لایەنەی کە هێناویەتی بۆدۆزینەوەی رێگا چارەیەك .

ماددەی شەشەم :

یەکەم : دەبێت ئەو کارمەندانەی کە لە مالٚی دالٚدەدان کاردەکەن بەلێن نامە پڕبکەنەوە بە پاراستنی نهێنی کەیس و نهێنیەکانی مالٚی دالٚدەدان .

دووەم : وەزارەت هەلٚدەستێت بە کردنەوەی خولی تایبەت بە چۆنیەتی مامەلٚەکردن لەگەلٚ کەیسەکان و پاراستنی نهێنییەکانی مالٚی دالٚدەدان بۆ هەموو ئەو کارمەندانەی کار لەگەلٚ کێشەی توندوتیژی خێزانی دەکەن .

سێیەم : پێویستە ژنی سودمەند پابەندبێت بەرێنماییەکانی ناو مالٚی دالٚدەدان و بەپێچەوانەوە رێکاری جێگرەوەی پێویستی بۆ دەگیرێتە بەر.

ماددەی حەوتەم :

وەزارەت هەلٚدەستێت بەهەماهەنگی لەگەلٚ رێکخراوە ناحکومی ونێودەولٚەتیەکان بۆ پێشکەش کردنی خزمەتگوزاری بۆ مالٚەکانی دالٚدەدان لەگشت بوارەکان .

ماددەی هەشتەم :

رێگەدان بە کارکردنی خۆبەخش لە مالٚەکانی دالٚدەدان بە رەزامەندی بەرێوەبەری گشتی چاودێری وگەشەپێدانی کۆمەلایەتی ، بە مەرج وبەلێن نامەی تایبەت .

مەرجی وەرگرتن و چوونە دەرەوەی ژنانی سودمەند :

یەکەم : مەرجەکانی وەرگرتن :

1. دەبێت ئەو ژنانە هەرەشەلێکراو بن و دووچاری کێشەی کۆمەلآیەتی و یان یاسایی هاتبن .
2. نەخۆش نەبن بە یەکێك لە نەخۆشیە گوازراوەکان یان دەروونیەکان .
3. دەبێت پشکنینی پزیشکی بکرێت بۆ قوربانیانی بازرگانی بە مرۆڤ بەر لە وەرگرتنیان .

دووەم : مەرجەکانی دەرچوون:

1. کۆتایی بە کێشەکەی هاتبێت لەڕووی یاسایی و کۆمەلآیەتیەوە .
2. لەسەر داوای سوودمەند خۆی بە مەرجێك تەمەنی لە (18) ساڵ کەمتر نەبێت ، بە رەزامەندی لیژنەی ئاماژەپێکراو لە ماددەی چوارەم .
3. کێسی قوربانیانی بازرگانی بە مرۆڤ پاش مانەوەی چەند رۆژێك لە ماڵەکان گەر زانرا مانەوەی زیانی هەیە بۆ حالەتەکانی تر ، لیژنەی وەرگرتن ودەرچوون لە ماڵەکان پەیوەندی دەکات بەو لایەنەی کە هێناویەتی بۆدۆزینەوەی رێگا چارەیەك .

ماددەی شەشەم :

یەکەم : دەبێت ئەو کارمەندانەی کە لە ماڵی داڵدەدان کاردەکەن بەڵێن نامە پڕبکەنەوە بە پاراستنی نهێنی کەیس و نهێنیەکانی ماڵی داڵدەدان .

دووەم : وەزارەت هەڵدەستێت بە کردنەوەی خولی تایبەت بە چۆنیەتی مامەڵەکردن لەگەڵ کەیسەکان و پاراستنی نهێنییەکانی ماڵی داڵدەدان بۆ هەموو ئەو کارمەندانەی کار لەگەڵ کێشەی توندوتیژی خێزانی دەکەن .

سێیەم : پێویستە ژنی سودمەند پابەندبێت بەرێنماییەکانی ناو ماڵی داڵدەدان و بەپێچەوانەوە رێکاری جێگرەوەی پێویستی بۆ دەگیرێتە بەر.

ماددەی حەوتەم :

وەزارەت هەڵدەستێت بەهەماهەنگی لەگەڵ رێکخراوە ناحکومی ونێودەوڵەتیەکان بۆ پێشکەش کردنی خزمەتگوزاری بۆ ماڵەکانی داڵدەدان لەگشت بوارەکان .

ماددەی هەشتەم :

رێگەدان بە کارکردنی خۆبەخش لە ماڵەکانی داڵدەدان بە رەزامەندی بەڕێوەبەری گشتی چاودێری وگەشەپێدانی کۆمەلآیەتی ، بە مەرج وبەلێن نامەی تایبەت .

ماددەی نۆیەم :

ئەم رێنماییە لەرۆژی دەرچوونی جێ بەجێ دەکرێت و لە رۆژنامەی فەرمی (وەقایعی کوردستان) بڵاودەکرێتەوە.

د . رێکەوت حمە رشید کریم

وەزیری کار وکاروباری کۆمەلایەتی بە وەکالەت